

значення мають виступи дошкільників на сцені. Діти дуже люблять одягати народні костюми, які розкривають елементи історичної, соціальної, національної, індивідуальної характерності тих чи інших героїв танцю і водночас яскраво підкреслюють особливості дівчаток і хлопчиків [2, с. 121]

Висновки і перспективи подальших досліджень. Одним з найважливіших напрямів, що задає орієнтири у подальшому житті особистості, є гендерне виховання дітей дошкільного віку. Саме у цей період закладаються механізми статево-рольової поведінки, виникають перші відносини, формуються ознаки наслідування. Розвиток основ мужності та жіночності також починається у дошкільному віці, коли відбувається первинна статева ідентифікація. Тому дуже важливою є злагоджена взаємодія батьків і вихователів, які повинні створити необхідні педагогічні умови для формування моральних цінностей хлопчиків і дівчаток, що стане основою їхнього майбутнього сімейного життя.

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти. 2021. URL.: <https://nus.org.ua/news/zatverdily-novyj-bazovyj-komponent-doshkilnoyi-osvity-dokument/> (дата звернення: 27.10.2021).
2. Мартиненко О. В. Теорія та методика роботи з дитячим хореографічним колективом : навч. посіб. / О. В. Мартиненко. – Донецьк : Ландон XXI, 2017. – 231 с.
3. Михайлова Г. «Мама красива, а тато працює»: як слід змінити гендерне виховання дошкільнят. URL.: https://genderindetail.org.ua/season-topic/feminist_utoria (дата звернення: 01.10.2021).
4. Особливості гендерного виховання дошкільників різного віку. Консультація для батьків. URL.: <https://sites.google.com/view/dnz3kazka> (дата звернення: 01.10.2021).

УДК 373.2.015.31:794.088.6

Пилипенко Н. В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

Науковий керівник – к.п.н., ас. О. Г. Вільхова

ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ТА МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ НАРОДНИХ РУХЛИВИХ ІГОР

У статті розкрито особливості формування фізичних та моральних якостей дошкільників засобами українських народних ігор. З'ясовано сутність основних дефініцій означеної проблеми, виявлено специфіку оздоровчого впливу народних ігор на дітей дошкільного віку

Ключові слова: діти дошкільного віку, фізичні навички, моральні риси особистості, народні рухливі ігри.

Постановка проблеми. Сьогодні у період епідемій, потужної комп'ютеризації усіх сфер суспільства, надзвичайно актуально постає проблема формування фізичних і моральних якостей дітей дошкільного віку. Гра є основним видом діяльності дошкільника, засобом всебічного розвитку, важливим методом виховання і формування фізичних та моральних якостей особистості. Вона активізує всі складові особистості дитини: силу волі, інтелект, пізнання, почуття, емоції, потреби. Її важливою особливістю є позитивний емоційний тонус, радість, зростання пізнавальної активності, самовираження і самопізнання.

Граючи, дитина концентрує свою увагу, що вже є початком виховання сильної волі. Не секрет, що ігри розвивають дружні і приятельські відносини між їх учасниками, між дітьми і вихователями, між дошкільниками і їхніми батьками. Під час гри виникає потреба у співпраці і необхідність дотримуватися певних правил, діти вчаться володіти своїми почуттями, поважати права один одного. У доступній формі гра допомагає долати труднощі, створює емоційний фон навчання, впливає на хід і результат діяльності. Гра – це спосіб пізнати навколишній світ і себе, усвідомити мету діяльності, визначити абстрактні поняття і розвинути творчу уяву, побудувати людські відносини. Завдяки їй дитина набуває соціальний досвід, пізнає дійсність і відносини в ній, засвоює соціальні ролі і функції дорослих, загальнолюдські цінності, культуру, систему соціально розвинених знаків. Ігрова діяльність знайомить дитину з новими поведінковими навичками і можливостями взаємодії з однолітками, стимулює розвиток вербальних і невербальних навичок спілкування, інтенсифікує процеси розвитку, виховання і навчання. Коли дитина бере на себе роль в грі, вона діє не тільки у відповідності зі своїми особливостями, але і в постійній кореляції з роллю, особливостями, здібностями і прагненнями гри, вчиться розуміти себе. Це потужним чином впливає на розвиток фізичних і моральних якостей дошкільників.

Аналіз останніх досліджень. Спеціальні наукові дослідження (А. Вікова, Т. Осокіна, Є. Тимофєєва, М. Шейко, О. Усова, О. Богінч та ін.) стверджують, що ігри на відкритому повітрі мають значний вплив на моральне і фізичне виховання дітей дошкільного віку. Учасники гри добровільно підпорядковують свої дії правилам. Правила регулюють поведінку, заохочують свідому дисципліну, навчають нас нести відповідальність за певні дії і розвивають почуття соціальності.

Дослідники І. Мулько, Л. Парамонова, В. Васільєва переконують, що у колективних іграх у дитини виробляється поняття норм соціальної поведінки, розвиваються організаторські здібності, розвивається бажання перемагати, загартовується воля, наполегливість, відповідальність. Спільний інтерес, викликаний грою, об'єднує дітей в дружну команду.

Т. Осокіна наголошує, що реалізація правил гри сприяє розвитку організації, дисципліни, виховання дитини, її здатності підпорядковувати свої дії загальним завданням для команди, стримувати їх і діяти усвідомлено. Поступове поглиблення ідеї гри, більш глибоке розуміння правил і, отже, зростаюча незалежність приносять дітям радість, підтримують інтерес до гри протягом тривалого часу [6, с.85].

Метою статті є розкриття особливостей народних рухливих ігор як ефективного засобу формування фізичних та моральних якостей дошкільників.

Виклад основного матеріалу. Науковцями з'ясовано, що дитяча гра – це діяльність, спрямована на орієнтування у матеріальній і соціальній реальності, в якій дитина відображає враження від знань про навколишнє середовище [4, с.143]. Дитинство, на наш погляд, це право на розвиток власної ігрової діяльності, яка є важливою складовою дитячої субкультури. Педагоги, психологи та вчені різноманітних галузей науки стверджують, що потяг до гри – це природне бажання дитини. Вихованці ЗДО часто грають за власним задумом, придумуючи різні рухливі ігри сюжетного характеру. У грі дошкільники використовують усю свою енергію, тому що в цьому сенс їхнього життя. Якщо ви залишите дитину одну, вона може грати до тих пір, поки не засне, втомившись від гри. Тому гра – це діяльність, яка зачіпає всі сфери життя дитини і є безумовною потребою особистості [1, с. 15].

З'ясуємо сутність дефініції «народна гра». Це гра, що виникла досить давно і побудована з урахуванням етнічних особливостей (хороводи, забави, ігри з народними іграшками тощо) [4, с. 67]. Народні ігри є невід'ємною частиною життя дитини в сучасному закладі дошкільної освіти, важливим джерелом засвоєння універсальних цінностей. Потенціал розвитку забезпечується не тільки наявністю відповідних іграшок, а й особливою творчою аурою, яку повинен створити вихователь. Варто зазначити, що у народних іграх відбито життя людей, національні традиції, які сприяють вихованню честі, мужності, сміливості та інших моральних якостей характеру. З цією метою дітей просять запитати своїх матерів, батьків, бабусь і дідусів, у які ігри вони грали в дитинстві. [2, с. 91].

Народні руханки походять з часів давніх ритуальних традицій. Вони передавалися з покоління в покоління, вони були для наших пращурів не тільки розвагою, а й школою життя. Старші вчили цим іграм молодших, ті давали щось своє, придумували нові варіанти та атрибути [4, с. 68]. Народні ігри створюються людьми так само, як казки, приказки, загадки та передаються з покоління в покоління. Їх зміст відображає національну психологію кожного народу: у всіх народів є значний запас ігор, який певною мірою відображає життя людей.

К. Ушинський підкреслював яскраво виражену педагогічну спрямованість народних ігор. За його словами, будь-яка народна гра містить доступні форми навчання, спонукає дітей грати, спілкуватися з дорослими [4, с. 56]. О. Усова писала: «У народних іграх немає навіть тіні освітнього вторгнення, і в той же час всі вони досить повчальні» [5, с.36].

Аналізуючи вплив народних ігор на фізичне і моральне виховання дошкільників, варто зупинитися на оздоровчому значенні народних ігор. Вони сприяють:

- гармонійному росту тіла дитини;
- формуванню правильної постави;
- зміцненню тіла [4, с. 57].

Справжній оздоровчий ефект надає проведення народних ігор на свіжому повітрі незалежно від сезону. Це зміцнює м'язи, покращує діяльність дихальної та серцево-судинної систем, підвищує рухливість суглобів, міцність зв'язок, стимулює обмінні процеси, позитивно впливає на нервову систему, підвищує опір організму перед захворюванням (особливо це важливо у нинішній складний пандемічний час).

Акцентуємо увагу і на вихованні моральних і вольових якостей дітей, таких як любов до Батьківщини, звичок і традицій українського народу; інтерес до щоденного і систематичного засвоєння скарбниці неоціненного досвіду наших пращурів, а також формування старанності, організованості, дисциплінованості, допомоги іншому [3, с.98].

Таким чином, народні ігри можуть одночасно вирішувати кілька завдань: вони сприяють ефективному формуванню фізичних якостей дітей дошкільного віку, таких як спритність, витривалість, формування правильної постави, розвиток м'язової, дихальної, опорно-рухової систем організму. Також народні ігри є могутньою скарбницею у моральному вихованні дітей. Вони розвивають у дітей почуття обов'язку, відповідальності, любові до рідної землі, інтерес до народних обрядів, звичаїв, традицій, бажання у майбутньому жити

і працювати вдома (адже сьогодні більшість дітей вже у дошкільному віці мріють жити за кордоном)

Висновки і перспективи подальших досліджень. Вивчення шляхів формування фізичних та моральних якостей дітей дошкільного віку дає можливість прослідкувати генезу народних ігор, їх вплив на ефективність оволодіння дітьми фізично-рухових навичок, а також набуття ними найкращих моральних рис. На наш погляд, перспективами подальших наукових розвідок може бути дослідження впливу народних рухливих ігор на формування особистості дітей з особливими освітніми потребами.

Список використаних джерел

1. Буре Р. С., Костелова Л. Д. Розвиток теорії та методики виховання моральних якостей у дітей. *Ярославський педагогічний вісник*. 2015. № 2. С.15-16
2. Вікова і педагогічна психологія / Упоряд. і комент. М. О. Шуара. М.: Вид-во Моск. ун-ту, 1992. 203 с.
3. Годфруа Ж. Що таке психологія. К.: Мир, 2005. 216 с.
4. Дошкільна педагогіка: Підручник / Упоряд. Т. Поніманська. 2008. 455 с.
5. Купина Н. А, Богуславська Н. Е Веселий етикет. Моральне виховання, розвиток комунікативних здібностей дитини, сюжетно-рольові ігри. К., 2009. 123 с.
6. Моральне і трудове виховання дошкільників: Навч. посібник для студ. вищ. пед. навч. закладів / за ред. С. А. Козлової. К.: Видавничий центр «Академія», 2012. 281 с.

УДК 159.942.5:616-056.2

Пилипенко Н. В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Науковий керівник –к.п.н., доц. **Пасічніченко А. В**

ВПЛИВ ЕМОЦІЙНОГО ЗДОРОВ'Я НА ФІЗИЧНИЙ СТАН

У статті розглянуто проблему впливу емоційного здоров'я на фізичний стан людини. Емоційне здоров'я проаналізовано у контексті вивчення психологічного здоров'я особистості. Наголошено на важливості взаємозв'язку емоційного здоров'я і фізичного стану педагога, який значною мірою визначає результативність його діяльності.

Ключові слова: емоційне здоров'я, негативні емоції, позитивні емоції, психологічне здоров'я, фізичне здоров'я, фізичний стан.

Постановка проблеми. Здоров'я, як найвища цінність, що відображає загальний рівень соціально-економічного розвитку суспільства, виступає суттєвим показником його цивілізованості, є